

De winter in 1929

Het was de zondag 10 februari dat onze Anton en ik met Gerrit Jan uit de Vlesse gingen schaatsen op de sloot in het twijgbosje.

Bevroren IJssel

Kortgeleden hebt u in de Snippers een foto gezien van vele jaren geleden, gemaakt bij de veerpont over de IJssel in Wijhe. De hele rivier was toen dicht bevroren en de mensen liepen gewoon over het ijs. Van die foto wist ik toen niet wanneer die genomen was. Dat zal wel in 1929 zijn geweest, want de foto van de IJssel bij Deventer die u nu ziet is van 1929. In Deventer had men wat planken over het ijs gelegd en zelfs verlichting langs die planken aangelegd. Op de foto ziet u wel die paaltjes staan die een beetje op miniatuur galgjes lijken. Aan elk „galgje” bungelde een elektrische lamp. De foto is gemaakt om vijf minuten voor half vier. Dat is te zien op de wijzerplaat van de toren. In de krant ziet daar natuurlijk niets van terug. De foto is eigendom van meneer Amse uit Twello, maar ik heb hem gekregen van mevrouw Koedijk-Jansen uit huize Ludgerus aan de Karel de Grotelaan. Zij is namelijk een schoonzus van meneer Amse en heeft van hem die foto te leen gekregen. Ik kreeg ook nog een tweede plaatje van haar. Een zeer bijzondere pentekening van Deventer in lang vervlogen jaren. Die plaats ik misschien ook nog wel eens. Afwachten maar.

Bevroren IJssel 12 februari, 1929 (Snippers, Deventer Dagblad)

tijd niet meer meegemaakt, dat je het op deel waar het anders zo lekker warm kon zijn, het niet lang kon harden, dan maar weer bij de kachel. Je werd er zo fiesterig van. Als je dan zo in elkaar dook, dan zei men weleens: "Foj, wat he'j de lankwage kort e stukt." Je was blij als het weer beddegoanstied was, maar 's morgens zag je er wel tegenop om uit het warme huis te komen. De vrouwen zaten stiekem met de tange in de kachel om un kulleken in de stoavenpot te kriegen. Doordat er geen

Koerselmans Garradoom en Gerritjemeuie waren bij ons thuis op bezoek. Het was mooi weer. Toen wij terug kwamen werd het al kouder en zeiden we: "Het kon vannacht wel eens hard vriezen". Nu dat deed het dan ook wel. De wind kwam scherp uit het oosten. Het vroom die nacht zo hard dat de pomp in de voerkamer al vast zat. Het ijs zat al onder in de put waar wij nu al het water voor het vee uit moesten halen. De volgende nacht vroom het nog strenger. De wind was ze scherp dat men haast niet buiten kon wezen. Mede door die wind was het dat de koude zo gemakkelijk naar binnen drong. Buiten werd alleen het hoogstnodige verricht, zoals de gang naar het kippenhok. De mest achter de koeien was hard bevroren. Ook waren er veel aardappels in de kuilen bevroren. Alle mensen zeiden dat het zo alderbastend koald was e wes. Zo heb ik het na die

sneeuw meer lag, kon de vorst ontzettend diep in de grond doordringen. Toen het op het koudst was (de zon had absoluut geen kracht) zei Moeder: "Kiek het zilvert", poolsneeuw noemt men dat wel. Zo vergeet ik de 11e, 12e en 13e Febr. van het jaar 1929 nooit weer.

Vroeger zei men: "Sunt Peter brekt de brugge of hie'j legt er ene." Dat wilde zeggen, dat het met Sint Peter (22 Feb) ook nog wel kon beginnen te vriezen.

Hoe hard het gevroren had, kon ik in April nog merken. Ik ging in het Hemmekesveld eieren zoeken in een venne en daar onder het sekgras was het toen nog hard bevroren.

Zo kon men vroeger allerlei verhalen horen over strenge winters: "Det de beeste op de delle de iestakken an de bek hadden hangen". Wij vonden de ijspegels aan het dak altijd zo mooi.

Ook de winter van 1890 was zeer streng geweest. Toen had mijn Schoonvader, Jan Haverslag, stenen gehaald van Rohaan uit Markel voor het nieuwe huis op de enk.

De vogels leden gebrek, vooral als er veel sneeuw lag, dan kwamen de buiskraaien (bonte kraaien) vaak dicht bij huis. Er waren 's winters veel bonte kraaien, nu nog maar een enkele.

Als het zo vroeg begon te vriezen was leed de boer schade, want dan kon men de knullekes (knollen) niet meer van het land krijgen. Zo weet ik nog toen wij nog naar school gingen, dat wij op een zaterdag (20 November) mee moesten knollen trekken, maar ze zaten aardig vastgevroren, en het was zo koud aan de vingers. Het was in 1933 met Sunterkloas (Sint Nikolaas) dat het zo ontzettend hard vroom en koud was.

Oude mensen zeiden altijd: "Het moest 's winters vreezen det ut knappen, dan kwam er het meeste zoad an de rogge." Maar de rogge moest niet in het ijs zitten.

Dit was een hele drukte als het zo vroeg begon te vriezen, dan moesten meestal de eerpelkoelen nog afgedekt worden, met blad en ander strooisel en de staldeurkes dicht worden gemaakt. Als er sneeuw op lag dan scheelde dat enorm veel want een goede loage snee, doar vreure 't neet duur. Maar het gaf wel eens overlast en ook als het glad iezelen. Ik weet ook nog een keer dat wij een koe slachtten, den Heldersen noemden wij die altijd, dat Jan Koopman 's morgens kwam, en zei: " 'T is 't er fientjes (fijn koud)." Vader vertelde vaak, dat toen hij nog zo'n jongen was en hij was nog op de Stroek was, er op een nacht geweldig veel sneeuw was gevallen. Een paar dagen later was er in de Beuseberg groove (begrafenis). De hele Beuseberg moest met man en macht sneeuw ruimen richting Holten. Met Mei lag er nog hopen sneeuw langs de weg.

Wij kinderen vonden een strenge winter wel fijn. Dan was er overal ijs als het vroom, bij ons in de grote maat was dan een hele ijsvlakte. Grootmoeder vertelde vaak dat vroeger de broer van Grootvader en meerdere ook wel grote mannen, 's avonds bij lichte maan op Luksvenne schaatsenreden en dan deden ze lirovangen. Grootmoeder zei dat als je dan buiten kwam, kon je ze liro horen roepen. In onze jonge jaren was er veel ijs op 't moddervenne en zelfs die tip (nu bos) bij Bernard was altijd ijs. Ja, vriezen kan het in de zomer nog wel. Het was op de 6^e Juni 1924 toen Gerritjemeuie van Holterbroek (Vaders zuster) begraven werd, dat alle aardappelen bevroren waren.

